

9.3.2026

D/140/03.02.01/2026
D/141/03.02.01/2026

1 (5)

Johtava tilintarkastaja Pontus Londen

Eduskunnan tarkastusvaliokunnalle

Asiat:

K 21/2025 vp Vaalirahoituksen valvonta vuoden 2025 aluevaaleissa - Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus.

K 22/2025 vp Vaalirahoituksen valvonta vuoden 2025 kuntavaaleissa - Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus.

1 Vaalirahoituksen valvonta vuoden 2024 europarlamenttivaaleissa - Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus

Eduskunnan tarkastusvaliokunta on (9.3.2026) pyytänyt tarkastusvirastolta lausunnon vaalirahoituksen valvonnasta vuoden 2025 alue- ja kuntavaaleissa.

1.1 Vaalirahoitusvalvonnan päähavainnot vuoden 2025 alue- ja kuntavaaleista

Valtiontalouden tarkastusvirasto on valvonut vuoden 2025 alue- ja kuntavaaleissa vaalirahoituksen ja vaalikampanjan kulujen ilmoitusvelvollisuuden noudattamista. Valtiontalouden tarkastusvirasto antoi 16. joulukuuta 2025 vaalirahoituslain 10 §:n 3 momentin nojalla eduskunnalle vaalikohtaiset kertomukset saamistaan vaalirahoitusilmoituksista ja toiminnastaan ilmoitusvelvollisuuden noudattamisen valvonnassa.

Vuoden 2025 alue- ja kuntavaaleissa ennakkoilmoitukset tuli toimittaa viimeistään vaalipäivää edeltävänä päivänä. Ennakkoilmoitus on suunnitelma vaalikampanjan rahoituksesta ja kuluista, ja se perustuu ilmoituksen tekohetkellä tehtyyn arvioon. Määräaikaan mennessä vapaaehtoisen ennakkoilmoituksen jätti aluevaaleissa yhteensä 40 prosenttia kaikista ehdokkaista ja kuntavaaleissa 32 prosenttia.

Kaikki vuoden 2025 aluevaalien 5 209 ilmoitusvelvollista ja kuntavaalien 16 388 ilmoitusvelvollista jättivät vaalirahoituslain tarkoittaman vaalirahoitusilmoituksen eli ilmoituksen vaalikampanjansa rahoituksesta ja kuluista. Alue- ja kuntavaaleissa ilmoitusvelvollisia olivat valtuutetuiksi ja varavaltuutetuiksi valitut. Ilmoitusvelvollinen vastaa vaalirahoitusilmoituksen tietojen oikeellisuudesta.

Tarkastusviraston valvontatoimien pääpaino oli vaalirahoituslain tarkoittaman tarkoittamalla tavalla ilmoitusvelvollisuuden noudattamisessa. Tarkastusvirasto pyrki varmistamaan, että kaikki ilmoitusvelvolliset tekevät vaalirahoitusilmoituksen. Samoin tarkastusvirasto varmisti, että ilmoituksissa ei ole olennaisia laskentavirheitä tai teknisiä virheitä. Tarkastusvirasto pyysi tarvittaessa ilmoitusvelvollisilta lisäselvityksiä ja ilmoitusvelvolliset myös täydensivät ilmoituksiin.

Ilmoitusten tarkistamisen, ilmoitusvelvollisten toimittamien lisäselvitysten ja tehtyjen täydennysten jälkeen tarkastusviraston tietoon ei ole tullut seikkoja, joiden perusteella sillä olisi syytä epäillä vastaanottamiensa ilmoitusten oikeellisuutta.

1.2 Tehdyt ilmoitukset ja vaalirahoitus euroissa

Ennakkoilmoitukset

Äänestäjillä tulisi olla käytettävissä tietoa ehdokaiden vaalirahoituksesta jo äänestyspäätöstä tehdessään (HE 13/2009). Siksi vaalirahoituslaissa on säädetty vapaaehtoisesta ennakkoilmoituksesta, jolla ehdokkaat ja heidät asettaneet puolueet voivat ennen vaaleja ilmoittaa suunnitelmansa vaalikampanjan kuluista ja rahoituksesta. Ennakkoilmoitus on suunnitelma vaalikampanjan rahoituksesta ja kuluista, ja se perustuu ilmoituksen tekohetkellä tehtyyn arvioon.

Vuoden 2025 alue- ja kuntavaaleissa ennakkoilmoitukset tuli toimittaa viimeistään vaalipäivää edeltävänä päivänä. Määräaikaan mennessä ennakkoilmoituksen jätti aluevaaleissa yhteensä 40 prosenttia kaikista ehdokkaista ja kuntavaaleissa 32 prosenttia. Ilmoitusvelvollisista ennakkoilmoituksen jätti aluevaaleissa 42 prosenttia ja kuntavaaleissa 33 prosenttia.

Vaalirahoitusilmoitukset

Vaalirahoitusilmoitus tulee tehdä kahden kuukauden kuluessa siitä, kun vaalien tulos on vahvistettu. Kaikki vuoden 2025 aluevaalien 5 209 ilmoitusvelvollista ja kuntavaalien 16 388 ilmoitusvelvollista jättivät vaalirahoituslain tarkoittaman vaalirahoitusilmoituksen. Ilmoituksen jätti määräaikaan mennessä 88 prosenttia kaikista ilmoitusvelvollisista aluevaaleissa. Kuntavaalien osalta 85 prosenttia ilmoitusvelvollisista jätti vaalirahoitusilmoituksen ajoissa.

Tarkastusviraston valvontatoimien pääpaino oli vaalirahoituslain tarkoittaman tarkoittamalla tavalla ilmoitusvelvollisuuden noudattamisessa. Tarkastusvirasto pyrki varmistamaan, että kaikki ilmoitusvelvolliset tekevät vaalirahoitusilmoituksen. Samoin tarkastusvirasto varmisti, että ilmoituksissa ei ole olennaisia laskentavirheitä tai teknisiä virheitä. Tarkastusvirasto pyysi tarvittaessa ilmoitusvelvollisilta lisäselvityksiä ja ilmoitusvelvolliset myös täydensivät ilmoituksiin.

Valvonnassa voitiin vaalirahoitusilmoitusten perusteella todeta, että vuoden kuntavaaleissa oli tukea vastaanotettu taholta, joilta ei vaalirahoituslain 4 §:n mukaisesti saisi vastaanottaa tukea. Ilmoitusten perusteella tukea oli myös vastaanotettu yhdeltä ja samalta tukijalta yli lain salliman 3 000 euron.

Kehotukset ja uhkasakkoprosessi

Jos vaalirahoitusilmoitus oli toimittamatta määräaikaan mennessä, tarkastusvirasto lähetti ilmoitusvelvolliselle kehoituksen toimittaa ilmoitus. Ensimmäinen kehoitus lähetettiin aluevaalien osalta 607 ilmoitusvelvolliselle ja kuntavaalien osalta 2 331 ilmoitusvelvolliselle. Toinen kehoitus lähetettiin ilmoitusvelvollisille, jotka eivät edelleenkään olleet jättäneet ilmoitustaan. Toinen kehoitus lähetettiin aluevaalien osalta 155 ilmoitusvelvolliselle ja kuntavaalien osalta 698 ilmoitusvelvolliselle.

Toisen kehoituksen määräajan päädyttyä 31.8.2025 eivät kaikki ilmoitusvelvolliset olleet jättäneet vaalirahoitusilmoituksensa. Valvontaprosessissa siirryttiin puuttuvien ilmoitusten osalta uhkasakkolain mukaiseen menettelyyn. Aluevaalien osalta lähetettiin yhteensä 23 ilmoitusvelvolliselle kuulemispyyntö ennen uhkasakon asettamista. Vastaava kuulemispyyntö lähetettiin kuntavaalien osalta 141 ilmoitusvelvolliselle.

Kuulemisvaiheen päädyttyä kaikki ilmoitusvelvolliset vuoden 2025 aluevaaleissa olivat toimittaneet ilmoituksensa tarkastusvirastolle. Vuoden 2025 kuntavaaleissa asetettiin yhdelle ilmoitusvelvolliselle uhkasakko vaalirahoitusilmoituksen toimittamiseksi. Uhkasakon suuruus on 7 000 euroa. Myös tämä ilmoitus toimitettiin tarkastusvirastolle ennen kuin oli tarpeen siirtyä seuraavaan vaiheeseen uhkasakkoprosessissa.

Alue- ja kuntavaalien 2025 vaalirahoitus euroissa

Vaalirahoitusilmoitusten perusteella ilmoitusvelvollisten yhteenlaskettu vaalirahoitus oli vuoden 2025 aluevaaleissa 6,6 miljoonaa euroa ja kuntavaaleissa 10,2 miljoonaa euroa. Aluevaalien ilmoitusvelvolliset saivat ulkopuolista tukea vaalikampanjoihinsa 2,6 miljoonaa euroa eli 39 prosenttia kokonaisrahoituksesta. Kuntavaaleissa ulkopuolisen tuen yhteismäärä oli 4,1 miljoonaa euroa, eli 40 prosenttia kokonaisrahoituksesta.

Vuoden 2024 europarlamenttivaaleissa kampanjoiden kokonaiskulut olivat vaalirahoitusilmoitusten perusteella 2,2 miljoonaa euroa. Siten kaikkien ilmoitusvelvollisten keskimääräiset kampanjakulut olivat noin 74 497 euroa.

Aluevaaleissa kampanjoiden kokonaiskulut olivat vaalirahoitusilmoitusten perusteella 6,6 miljoonaa euroa. Siten kaikkien ilmoitusvelvollisten keskimääräiset kampanjakulut olivat noin 1 261 euroa. Ilmoitusvelvollisten kokonaiskulut kuntavaaleissa olivat 10,0 miljoonaa euroa, eli keskimäärin 614 euroa.

Vuoden 2022 aluevaaleihin verrattuna keskimääräiset kampanjakulut pienentyvät, jolloin ne olivat 1 684 euroa. Kuntavaalien osalta keskimääräiset kulut kasvoivat verrattuna vuoden 2021 kuntavaaleihin 36 prosentilla.

1.3. Vaalirahoituslaki muuttui 1.7.2025

Marraskuussa 2024 julkaistiin hallituksen esitys eduskunnalle (HE 190/2024) ehdokkaan vaalirahoituksesta annetun lain, puoluelain, vaalilain sekä kansalaisaloitelain muuttamisesta. Esitys pohjautuu pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmaan sekä osittain rauenneeseen hallituksen esitykseen 254/2022. Annetun hallituksen esityksen perusteella vaalirahoituslakia muutettiin 1.7.2025 alkaen.

Yksi merkittävä muutos on, että jatkossa myös lainan myöntäjä tulee ilmoittaa vaalirahoitusilmoituksessa, mikäli laina on merkittävä. Merkittävänä pidetään kuntavaaleissa vähintään 1 100 euron ja muissa vaaleissa 2 000 euron lainaa. Lisäksi pitää ilmoittaa lainoja koskevat takaukset ja vierasvelkapantit. Mikäli lainanantaja on luottolaitos, riittää tieto, että kyseessä on luottolaitoksen myöntämä laina eikä ilmoituksessa tarvitse täsmentää, mikä luottolaitos on myöntänyt lainan.

Tarkastusviraston näkemyksen mukaan vaalirahoituslakiin lisätty velvoite ilmoittaa merkittävien lainojen myöntäjät on yksi tärkeimmistä lakimuutoksista. Muutos lisää ennen kaikkea vaalirahoituksen läpinäkyvyyttä. Se poistaa räikeimmän mahdollisuuden kiertää lakia sekä tuo lainat poliittisen toiminnan rahoitusmuotona paremmin linjaan muiden vaalirahoitusta koskevien euromääräisten rajoitusten kanssa.

Vaalirahoituslain päivityksessä heinäkuussa 2025 korotettiin vaalirahoitusilmoituksessa erikseen ilmoitettavan tuen vähimmäisarvoja. Jatkossa on erikseen ilmoitettava kukin yksittäinen tuki ja sen antaja, jos tuen arvo on kuntavaaleissa vähintään 1 100 euroa ja muissa vaaleissa vähintään 2 000 euroa. Vuoden 2025 alue- ja kuntavaaleissa erikseen ilmoitettavan tuen vähimmäismäärät olivat 800 euroa kuntavaaleissa ja 1 500 euroa aluevaaleissa. Yhdistelmäehdokkaiden osalta erikseen ilmoitettavan tuen raja nousi vuoden 2025 lakimuutoksen myötä 800 eurosta 2 000 euroon. Siten yhdistelmäehdokas voi jatkossa ottaa vastaan 150 prosenttia enemmän ulkopuolista rahoitusta ilman, että hänen tarvitsee nimetä tuen antajaa vaalirahoitusilmoituksella.

Poliittista rahoitusta sääntelevien lakien tarkoitus on lisätä vaalirahoituksen avoimuutta, antaa tietoa ehdokkaiden mahdollisista sidonnaisuuksista, estää epäasiallisten sidonnaisuuksien syntymistä sekä rajoittaa vaalikampanjoiden kasvua. Tarkastusviraston näkemyksen mukaan vaalirahoituksen tulisi olla mahdollisimman läpinäkyvää ja erikseen ilmoitettavan tuen rajoja tulisi pikemminkin laskea. Siksi tarkastusvirasto on jo aiemmissa raporteissaan nostonut esiin, että erikseen ilmoitettavan tuen alaraja pitäisi laskea.

1.4. Valvontavaltuuksien rajoitukset sekä vaalirahoituslain uudistustarpeet

Käytännön valvontatyössä on havaittu, että viraston nykyisissä valvontavaltuuksissa on sellaisia puutteita, jotka hanka-loittavat valvontaan liittyvien tehtävien tarkoituksenmukaisesta hoitamista ja voivat siksi merkittäväällä tavalla rajoittaa vaali- ja puoluerahoituksen avoimuuden toteutumista lainsäädännön tavoitteiden tarkoittamalla tavalla. Tarkastusvirasto nostaa esiin tärkeimmät havainnot osana raportointia eduskunnalle.

Vertailutiedot tehostaisivat valvontaa

Osana valvontatehtävänsä toteuttamista tarkastusvirasto saattaa pyytää harkintansa mukaan ilmoitusvelvollisilta lisätietoja ja selvityksiä, joista se pystyy tarkistamaan vaalirahoitusilmoitusten oikeellisuuden ja riittävyyden. Velvollisuus toimittaa tietoja koskee kuitenkin lain mukaan ainoastaan ilmoitusvelvollista, eikä tarkastusvirastolla ole oikeutta vaatia selvityksiä ja lisätietoja kolmansilta tahoilta, eli esimerkiksi ehdokkaan kampanjaa rahoittaneilta tahoilta tai ehdokkaan kampanjalle palveluita tai tavaroita tuottaneilta tahoilta.

Tarkastusvirasto on näin lähes täysin ilmoitusvelvollisen antamien tietojen varassa tilanteissa, joissa on syytä epäillä ehdokkaan vaalirahoitusilmoituksen olevan olennaisilta osin virheellinen tai puutteellinen. Tämä on merkittävä este valvonnan tehokkaalle toteutumiselle. Se on myös osaltaan luonut tilanteen, jossa esimerkiksi yksittäisellä mediayhtiöllä voi olla enemmän tietoa ehdokkaan vaalikampanjan suuruudesta kuin valvovalla viranomaisella.

Tarkastusvirasto on jo pitkään esittänyt, että sille annettaisiin oikeus pyytää sellaisia lisätietoja ja selvityksiä, jotka ovat tarpeen ilmoitusten oikeellisuuden selvittämiseksi, sellaisilta tahoilta, jotka ovat antaneet ehdokkaalle tai puoluelain mukaiselle valvottavalle tukea, lainaa tai toimittaneet palveluita ja tavaroita.

Toteutuessaan vertailutietojen saantioikeudet lisäisivät tarkastusviraston näkemyksen mukaan valvonnan uskottavuutta ja antaisivat valvovalle viranomaiselle mahdollisuudet riittävien lisätietojen hankkimiseen sellaisissa tapauksissa, joissa on syytä epäillä vaali- tai puoluerahoitustietojen oikeellisuutta.

Sanktiot vaalirahoituslain rikkomuksista ovat vähäisiä

Nykyisessä lainsäädännössä ainoa sanktioon rinnastuva keino tehostaa lain toimeenpanoa on mahdollisuus määrätä uhkasakko, mutta sen käyttöä on rajattu tiukasti.

Vaalirahoitusilmoitusten oikeellisuutta valvotaan pyytämällä lisätietoja ja selvityksiä ilmoitusvelvollisilta. Mikäli ilmoitusvelvollinen ei pyynnöstä huolimatta toimita tarkastusvirastolle pyydettyjä selvityksiä kampanjan rahoituksesta tai kuluista, ei tarkastusvirastolla ole mahdollisuuksia velvoittaa häntä tietojen toimittamiseen vaalirahoituslain nojalla. Riskinä on, että yhä useampi vetoaa jatkossa oikeuteensa olla toimittamatta lisäselvityksiä. Tämä asettaisi ehdokkaat keskenään epätasa-arvoiseen asemaan ja estäisi tehokkaan valvonnan.

Tarkastusvirastolla ei myöskään ole mahdollisuuksia vaalirahoituslain nojalla velvoittaa ilmoitusvelvollista tekemään niin sanottua jälki-ilmoitusta vaalikampanjaa varten otetusta lainasta. Tarkastusviraston näkemyksen mukaan ilmoituksen tekeminen tulisi velvoittaa sakon uhalla.

Vaalirahoituslain 4 §:ssä on kuvattu vaalirahoituksen vastaanottamiseen liittyviä rajoituksia ja lueteltu tahoja, joilta on kielletty vastaanottaa kampanjatukea. Rajoitusten rikkomisesta ei ole kuitenkaan säädetty sanktioita, eikä rajoitusten valvonta kuulu tarkastusviraston valvontakokonaisuuteen, vaan niin sanotun poliittisen vastuun piiriin. Nykyisen lainsäädännön puitteissa ehdokkaiden ei esimerkiksi tarvitse palauttaa tukisuoritusta, jonka on antanut laissa kielletty taho.

Kokonaisuudessaan sanktioiden puute asettaa ehdokkaat ja ilmoitusvelvolliset keskenään epätasa-arvoiseen asemaan sekä estää tehokkaan valvonnan. Lisäksi sanktioiden puute tekee Suomen poliittisesta rahoituksesta alttiin ulkomaiselle vaalivaikuttamiselle.

Erikseen ilmoitettavan tuen alarajan laskeminen tai poistaminen kokonaan oikeushenkilöiltä

Tarkastusvirasto ehdotti edellisellä vaalikaudella puolue- ja vaalirahoituslain uudistuksen yhteydessä, että oikeushenkilöiden nimen julkistamiseen vaadittavaa tuen alarajaa lasketaan. Ehdotus olisi ollut perusteltua huomioida, koska sen kohdistuessa vain oikeushenkilöihin siihen ei olisi liittynyt ongelmia yksityisyyden suojan näkökulmasta, kun taas VTV:n valvontahavaintojen perusteella se olisi tuonut lisää avoimuutta sekä poliittisen rahoituksen lähteisiin että siinä esiintyviin sääntöjenvastaisuustilanteisiin. Ehdotus karsiutui edellisen vaalikauden lainvalmistelun aikana, mutta tarkastusvirasto pitää sitä edelleen merkittävänä muutostarpeena.

1.5 Valtioneuvoston 23.11.2023 asettama parlamentaarinen työryhmä

Valtioneuvosto asetti 23.11.2023 parlamentaarisen työryhmän käsittelemään eräitä pääministeri Orpon hallituksen hallitusohjelmassa kirjattuja äänestämiseen ja vaaleihin liittyviä käytäntöjä. Työryhmä antoi loppuraporttinsa 26.1.2026. Raportissa on muun muassa todettu, että työryhmä katsoo, että vaalirahoituslakia tulisi jatkovalmistelussa täsmentää siten, että vtv:llä olisi mahdollisuus tehostaa uhkasakolla lisätieto- tai selvityspyyntöä sekä jälki-ilmoitusta ja koskevaa lisäselvitystä.

Lisäksi työryhmän loppuraportissa ja työryhmän erillisellä viestillä, joka osoitettu ministeriöille, joilla on omistajaohjaukseen liittyviä tehtäviä työryhmän jäsenet haluavat kiinnittää huomiota vaalirahoituslain kieltoon, jonka mukaan ei saa vastaanottaa tukea esimerkiksi valtion, määräysvallassa olevalta yhtiöltä. Viestissään työryhmä toteaa, että on tärkeää, että omistajaohjauksen piirissä toimivat yhtiöt ovat tietoisia lain vaatimuksista ja noudattavat niitä kaikissa tilanteissa. Työryhmän jäsenet toivovat, että omistajaohjauksessa huolehditaan tarkoituksenmukaisella tavalla siitä, että asiaan liittyvä ohjeistus on selkeä, ajantasainen ja että se tavoittaa kaikki valtion määräysvallassa olevat yhtiöt.

Lisätietoja antaa:

Johtava tilintarkastaja Pontus Londen, pontus.londen@vtv.fi , 040 733 9758

Valvontapäällikkö Jonna Toivoniemi, jonna.toivoniemi@vtv.fi, 050 574 0192